

Epävirallinen ulkoministerikokous 7.-8.5.2025; Suomen tavoitteet

EU:n epävirallinen ulkoministerikokous (Gymnich) järjestetään 7.-8.5.2025. Varsovassa, Puolassa. Suomea edustaa ulkoministeri Elina Valtonen. Kokouksen varsinaisina aiheina ovat Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa ja EU-Yhdysvallat-suhteet.

Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa

Suomi pitää tärkeänä, että EU jatkaa vahvaa, tehokasta ja yhtenäistä vastaamista Venäjän sotilaalliseen hyökkäykseen Ukrainaan. EU:n tulee edelleen johdonmukaisesti lisätä pakotteita Venäjää ja Valko-Venäjää kohtaan Venäjän aggression jatkuessa. Suomi pitää tärkeänä pakotteiden tehokasta toimeenpanoa ja pakotteiden kiertämisen estämistä. Suomen tavoitteena ovat mahdollisimman kattavat sektoripakotteet.

Suomi tukee vankasti Ukrainan itsenäisyyttä, suvereniteettia ja alueellista koskemattomuutta. Suomi korostaa, että EU:n vahvaa poliittista, taloudellista ja sotilaallista tukea Ukrainalle sekä materiaaliapua ja humanitaarista apua Ukrainaan tulee jatkaa ja lisätä. (UTP 41/2023, UTPJ 12/2024) Suomelle on tärkeää, että EU:n tukea Ukrainalle jatketaan riittävällä tasolla ja että tukea pystytään toimittamaan nykyistä enemmän, nopeammin ja tehokkaammin. Suomi osallistuu myös Ukrainan jälleenrakennukseen. Suomi tukee EU:n Ukraina-suunnitelman (Ukraine Plan) toimeenpanoa Ukrainatukivälineen (Ukraine Facility) avulla. EU:n on yhdessä kumppaniensa kanssa jatkettava tukeaan myös Ukrainan energiasektorille.

Suomi tunnistaa Venäjän hyökkäyssodan vaikutukset Euroopan kokonaisturvallisuudelle. Suomi on avoin erilaisille rahoitusratkaisuille Ukrainan tukemiseksi ja siihen kytkeytyen Euroopan kokonaisturvallisuuden vahvistamiseksi. (EU/17/2025)

Kestävä ja oikeudenmukainen rauha edellyttää Ukrainan neuvotteluaseman vahvistamista yhtäältä Ukrainalle toimitettavan aseavun ja muun tuen sekä toisaalta Venäjän taloudelliseen kykyyn vaikuttavien pakotteiden kautta. Suomi tukee Ukrainan tavoitetta kestävästä ja oikeudenmukaisesta, YK:n peruskirjan sekä kansainvälisen sääntöpohjaisen järjestelmän mukaisesta rauhasta.

Suomi jatkaa rauhan edistämistä eri vaiheissa: ennen neuvotteluja, tulitauon aikana ja rauhanneuvottelujen yhteydessä. Ukrainan ja Euroopan on oltava mukana omaa turvallisuuttaan koskevilla keskusteluilla. Sodan lopputulos vaikuttaa merkittävästi ja pitkäkestoisesti Euroopan ja transatlanttiseen turvallisuuteen.

Suomi sitoutuu voimakkaasti tukemaan Ukrainaa ja sen jälleenrakentamista ja on avoin erilaisille rahoitusratkaisuille. (E 31/2024 vp) Suomi pitää tärkeänä EU:n sotilaallisen tuen vahvistamista Ukrainalle (UTP 7/2025 vp).

Suomi on valmis tukemaan ja pyrkii hyödyntämään mahdollisia uusia yhteishankinta- ja rahoitusjärjestelmiä Ukrainan tukemiseksi niin EU:n kuin Naton yhteydessä. Suomi suhtautuu avoimesti aloitteisiin yhteistoiminnan lisäämiseksi Ukrainan puolustusteollisuuden kanssa. (UJ 47/2023) Suomi

ottaa huomioon myös Naton Washingtonin huippukokouksen julistuksen, jossa liittolaiset antoivat sitoumuksen Ukrainan tuen jatkamisesta ml. suhteessa bkt-tasoon.

Suomi tukee Euroopan puolustusteollisen ja teknologisen perustan (*European Defence Technological and Industrial Base*, EDTIB) vahvistamista ja eurooppalaisen puolustusteollisuuden kapasiteetin vahvistamiseen tähtääviä toimenpiteitä. (UJ 47/2023). Kehittämisessä tulee huomioida sekä EU:n kyky globaalina toimijana, että oman puolustuksen vahvistaminen, huomioiden samalla transatlanttisen yhteistyön merkitys. Suomen tavoite on, että unioniin luodaan puolustustarvikkeiden yhteismarkkinat. (U 30/2024 vp)

Suomi tukee vahvasti Euroopan rauhanrahaston (European Peace Facility, EPF) käyttöä ja lisäpääomittamista Ukrainan tukemiseksi. EPF:n tulee tukea Ukrainan tarpeita vastaavan avun toimittamista mahdollisimman nopeasti ja tehokkaasti, ja myös tukimuotoja ja korvauserusteita tulisi arvioida tästä näkökulmasta. (EU/354/2023-UM-52)

Suomi jatkaa tukeaan EU:ssa tehtävälle työlle Venäjän hybridivaikuttamisen estämiseksi ja siihen vastaamiseksi.

Suomi tukee EUMAM Ukraine -operaation mandaatin jatkamista Ukrainan asevoimien tukemiseksi. Suomi tukee operaation mandaatin kehittämistä lisäämällä siihen maininnan neuvonantopilarista Ukrainan puolustussektorireformin tukemiseksi sekä EUMAM Ukraine –operaation koordinaatio- ja yhteisyksikön (EUMAM Forward Coordination and Liaison Cell) perustamisesta Kiovaan. Operaation mandaatin kehittämisellä vastataan paremmin Ukrainan muuttuviin tarpeisiin. (EU/920/2024-UM-3)

Suomi edellyttää, että Venäjän vastuu kansainvälisen oikeuden loukkauksista ja korvausvelvollisuus niistä aiheutuvista vahingoista toteutuu. Suomi edistää kansainvälisiä toimia vastuuvastuun varmistamiseksi Venäjän hyökkäysrikoksesta sekä hyökkäyssodan yhteydessä tehdyistä kansainvälisen oikeuden vastaisista rikoksista. Suomi pitää tärkeänä, että EU:ssa ja G7:ssä löydetään ratkaisu Venäjän jäädytettyjen varojen hyödyntämisestä Ukrainan tukemiseksi kansainvälisen oikeuden mukaisella tavalla. Suomi edistää aktiivisesti asian jatkotyöstöä niin EU:n kuin muidenkin kansainvälisten kumppanien kanssa. (VNS 3/2024 vp)

EU-Yhdysvallat -suhteet

Suomi korostaa nykyisessä geopoliittisessa tilanteessa Yhdysvaltojen roolia tärkeänä strategisena kumppanina. Suomen tavoitteena on EU:n ja Yhdysvaltojen mahdollisimman tiivis yhteistyösuhde. (EUN 67/2023vp) Suomen näkemyksen mukaan EU:n tulee olla vahvempi geopoliittinen toimija, sillä Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa yhdistettynä kiristyvään suurvaltakilpailuun on muuttanut Euroopan turvallisuusympäristöä nopeasti, merkittävästi ja pitkäkestoisesti. Suomi jatkaa aktiivista toimintaansa EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan ja puolustusyhteistyön syventämiseksi sekä EU:n globaalien roolien vahvistamiseksi.

Suomi kehittää laaja-alaisesti suhdettaan Yhdysvaltoihin, joka on Suomen keskeinen liittolainen ja strateginen kumppani. Suomelle on tärkeää, että Yhdysvallat sitoutuu sääntöpohjaisessa kansainvälisessä järjestelmässä tehtävään yhteistyöhön. Tiiviitä ja kattavia kahdenvälisiä suhteita vahvistetaan eri tasoilla ja laajan yhteistyöverkoston sekä säännöllisen korkean tason vuoropuhelun kautta. (VNS 3/2024)

Yhdysvaltojen sitoutuminen Eurooppaan sekä kahdenvälisin järjestelyin että Naton kautta on keskeistä Suomen ja Euroopan turvallisuudelle. Suomen tavoitteena on saada Venäjä lopettamaan sota ja alueiden laiton miehitys Ukrainassa ja torjua sen epävakautta lisäävät pyrkimykset. Suomi varautuu

yhdessä EU-kumppaneiden ja Nato-liittolaisten kanssa Venäjän aggression laajenemiseen Euroopassa. (VNS 3/2024)

Tuki Ukrainalle ja maan suvereniteetille, itsenäisyydelle ja alueelliselle koskemattomuudelle on Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan keskeinen prioriteetti. Jatkuva kansainvälinen tuki on välttämätöntä Ukrainan puolustuskyvylle ja maan neuvotteluaseman vahvistamiselle, jotta hyökkäyssodan kohteeksi joutuneelle Ukrainalle varmistetaan oikeudenmukainen ja kestävä rauha. Suomelle on tärkeää, että liittolaiset jatkavat pitkäjänteistä materiaalituen ja rahallisen tuen antamista sekä tukea Ukrainan asevoimien ja niiden yhteistoimintakyvyn kehittämiseksi sekä kahdenvälisesti että Naton kautta. (VNS 3/2024)

Suomen tavoitteena on EU:n ja Naton yhteistyön syventämisen ohella EU:n ja Yhdysvaltojen mahdollisimman tiivis ja strateginen yhteistyösuhde.

Suomi ajaa kaupan esteiden purkamista euroatlanttisella alueella. Kaupallistaloudellisista riippuvuuksista johtuvien turvallisuusriskien hallinta ja kilpailu murroksellisissa teknologioissa edellyttää Suomelta poliittisten ja taloudellisten suhteiden vahvistamista keskeisiin samanmielisiin kumppanimaihin Euroopan ulkopuolella. (VNS 3/2024)

Suomen ja Yhdysvaltojen edun mukaista on jatkaa yhteistyötä murroksellisten teknologioiden kehittämisessä, hyödyntämisessä sekä alan standardien ja sääntelyn muodostamisessa. Suomi tiivistää aktiivisesti teknologiayhteistyötä Yhdysvaltojen kanssa, ja se nostetaan maiden kahdenvälisen suhteen keskiöön puolustuksen ja kaupan ohella. Teknologiayhteistyössä on tärkeää huomioida niin kaupallistaloudelliset kuin ulko- ja turvallisuuspoliittiset intressit. (VNS 3/2024)

Asialista:

Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa	s.5
EU-Yhdysvallat -suhteet	s.9

Ulkoministeriö
ASO-30 Jyrki Terva

TAVOITEMUISTIO
24.4.2025

Asia

Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa

Kokous/tapaaminen

EU:n epävirallinen ulkoministerikokous (Gymnich) Varsovassa 7.-8.5.2025

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Jyrki Terva, ASO-30, jyrki.terva@gov.fi

Mari Korhonen, POL-10, mari.korhonen@gov.fi

Jussi Soini, EUA-50, jussi.soini@gov.fi

Paavo Kotiaho, OIK-50, paavo.kotiaho@gov.fi

Lotta Mäkelä, KEO-70, lotta.makela@gov.fi

Tapio Rantanen, VNEUS, tapio.rantanen@gov.fi

Johanna Hossa, OIK-10, johanna.hossa@gov.fi

1. ESILLÄ OLEVAT KYSYMYKSET

EU:n epävirallisessa ulkoministerikokouksessa 7.-8.5.2025 Varsovassa on esillä Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa.

2. SUOMEN TAVOITE

Suomen kantoja Ukrainalle annettavaan tukeen on määritelty muun muassa valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa ja seuraavissa asiakirjoissa: UTP 32/2022 vp, VNS 17/2022 vp, U 87/2022 vp, E17/2023 vp, UTP 41/2023 vp.; UTPJ 12/2024 vp., UJ47/2023, E52/2023 vp., E 31/2024 vp, UTP 12/2024, UTP 7/2025 vp.

Suomi pitää tärkeänä, että EU jatkaa vahvaa, tehokasta ja yhtenäistä vastaamista Venäjän sotilaalliseen hyökkäykseen Ukraina. EU:n tulee edelleen johdonmukaisesti lisätä pakotteita Venäjää ja Valko-Venäjää kohtaan Venäjän aggression jatkuessa. Suomi pitää tärkeänä pakotteiden tehokasta toimeenpanoa ja pakotteiden kiertämisen estämistä. Suomen tavoitteena ovat mahdollisimman kattavat sektoripakotteet.

Suomi tukee vankasti Ukrainan itsenäisyyttä, suvereniteettia ja alueellista koskemattomuutta. Suomi korostaa, että EU:n vahvaa poliittista, taloudellista ja sotilaallista tukea Ukrainalle sekä materiaaliapua ja humanitaarista apua Ukrainaan tulee jatkaa ja lisätä. (UTP 41/2023, UTPJ 12/2024) Suomelle on tärkeää, että EU:n tukea Ukrainalle jatketaan riittävällä tasolla ja että tukea pystytään toimittamaan nykyistä enemmän, nopeammin ja tehokkaammin. Suomi osallistuu myös Ukrainan jälleenrakennukseen. Suomi tukee EU:n Ukraina-suunnitelman (Ukraine Plan) toimeenpanoa Ukrainatukivälineen (Ukraine Facility) avulla. EU:n on yhdessä kumppaniensa kanssa jatkettava tukeaan myös Ukrainan energiasektorille.

Suomi tunnistaa Venäjän hyökkäyssodan vaikutukset Euroopan kokonaisturvallisuudelle. Suomi on avoin erilaisille rahoitusratkaisuille Ukrainan tukemiseksi ja siihen kytkeytyen Euroopan kokonaisturvallisuuden vahvistamiseksi. (EU/17/2025)

Kestävä ja oikeudenmukainen rauha edellyttää Ukrainan neuvotteluaseman vahvistamista yhtäältä Ukrainalle toimitettavan aseavun ja muun tuen sekä toisaalta Venäjän taloudelliseen kykyyn

vaikuttavien pakotteiden kautta. Suomi tukee Ukrainan tavoitetta kestävästä ja oikeudenmukaisesta, YK:n peruskirjan sekä kansainvälisen sääntöpohjaisen järjestelmän mukaisesta rauhasta.

Suomi jatkaa rauhan edistämistä eri vaiheissa: ennen neuvotteluja, tulitauon aikana ja rauhanneuvottelujen yhteydessä. Ukrainan ja Euroopan on oltava mukana omaa turvallisuuttaan koskevilla keskusteluilla. Sodan lopputulos vaikuttaa merkittävästi ja pitkäkestoisesti Euroopan ja transatlanttiseen turvallisuuteen.

Suomi sitoutuu voimakkaasti tukemaan Ukrainaa ja sen jälleenrakentamista ja on avoin erilaisille rahoitusratkaisuille. (E 31/2024 vp) Suomi pitää tärkeänä EU:n sotilaallisen tuen vahvistamista Ukrainalle (UTP 7/2025 vp).

Suomi on valmis tukemaan ja pyrkii hyödyntämään mahdollisia uusia yhteishankinta- ja rahoitusjärjestelmiä Ukrainan tukemiseksi niin EU:n kuin Naton yhteydessä. Suomi suhtautuu avoimesti aloitteisiin yhteistoiminnan lisäämiseksi Ukrainan puolustusteollisuuden kanssa. (UJ 47/2023) Suomi ottaa huomioon myös Naton Washingtonin huippukokouksen julistuksen, jossa liittolaiset antoivat sitoumuksen Ukrainan tuen jatkamisesta ml. suhteessa bkt-tasoon.

Suomi tukee Euroopan puolustusteollisen ja teknologisen perustan (*European Defence Technological and Industrial Base*, EDTIB) vahvistamista ja eurooppalaisen puolustusteollisuuden kapasiteetin vahvistamiseen tähtääviä toimenpiteitä. (UJ 47/2023). Kehittämisessä tulee huomioida sekä EU:n kyky globaalina toimijana, että oman puolustuksen vahvistaminen, huomioiden samalla transatlanttisen yhteistyön merkitys. Suomen tavoite on, että unioniin luodaan puolustustarvikkeiden yhteismarkkinat. (U 30/2024 vp)

Suomi tukee vahvasti Euroopan rauhanrahaston (European Peace Facility, EPF) käyttöä ja lisääomittamista Ukrainan tukemiseksi. EPF:n tulee tukea Ukrainan tarpeita vastaavan avun toimittamista mahdollisimman nopeasti ja tehokkaasti, ja myös tukimuotoja ja korvauserusteita tulisi arvioida tästä näkökulmasta. (EU/354/2023-UM-52)

Suomi jatkaa tukeaan EU:ssa tehtävälle työlle Venäjän hybridivaikuttamisen estämiseksi ja siihen vastaamiseksi.

Suomi tukee EUMAM Ukraine -operaation mandaatin jatkamista Ukrainan asevoimien tukemiseksi. Suomi tukee operaation mandaatin kehittämistä lisäämällä siihen maininnan neuvonantopilarista Ukrainan puolustussektorireformin tukemiseksi sekä EUMAM Ukraine –operaation koordinaatio- ja yhteisyksikön (EUMAM Forward Coordination and Liaison Cell) perustamisesta Kiovaan. Operaation mandaatin kehittämisellä vastataan paremmin Ukrainan muuttuviin tarpeisiin. (EU/920/2024-UM-3)

Suomi edellyttää, että Venäjän vastuu kansainvälisen oikeuden loukkauksista ja korvausvelvollisuus niistä aiheutuvista vahingoista toteutuu. Suomi edistää kansainvälisiä toimia vastuuvastuun varmistamiseksi Venäjän hyökkäysrikoksesta sekä hyökkäyssodan yhteydessä tehdyistä kansainvälisen oikeuden vastaisista rikoksista. Suomi pitää tärkeänä, että EU:ssa ja G7:ssä löydetään ratkaisu Venäjän jäädytettyjen varojen hyödyntämisestä Ukrainan tukemiseksi kansainvälisen oikeuden mukaisella tavalla. Suomi edistää aktiivisesti asian jatkotyöstöä niin EU:n kuin muidenkin kansainvälisten kumppanien kanssa. (VNS 3/2024 vp)

3. NEUVOTTELUTILANNE

Keskustelussa keskeinen elementti on EU:n Ukrainalle osoittaman poliittisen ja sotilaallisen tuen jatkaminen ja lisääminen sekä paineen vahvistaminen Venäjää kohtaan Ukrainan neuvotteluaseman

parantamiseksi. Lisäksi keskustelussa käsitellään Ukrainan EU-jäsenyyttä ja toimia Euroopan puolustuksen vahvistamiseksi. Epävirallinen ulkoministerikokous ei tee päätöksiä. Edellisen kerran ulkoministerit keskustelivat aiheesta ulkoasiainneuvostossa 14.4.2025.

4. TAUSTA

Rintamalla aloite on pysynyt Venäjällä, vaikkakin sen eteneminen on hidastunut. Ukrainassa arvioidaan olevan n. 12,7 miljoonaa ihmistä (n. 36 % väestöstä) humanitaarisen avun ja suojelun tarpeessa vuonna 2025. Vaikka avun tarpeessa olevien määrää on vähennetty vuoden 2025 YK:n Ukrainan humanitaarisessa vastesuunnitelmassa (14,6 miljoonasta v. 2024 12,7 miljoonaan v. 2025) pääasiassa Kiovan ja Lvivin suurimpien kaupunkikeskusten palvelujen saatavuuden parantumisen ansiosta, humanitaariset olosuhteet rintama-alueiden läheisyydessä ovat kuitenkin merkittävästi huonontuneet. Huolimatta tulitaukoretoriikasta Venäjän kohdistama tuhoamistyö keskeiseen infrastruktuuriin jatkuu laajamittaisena. Eräiden arvioiden mukaan 80 % Ukrainan energia- ja sähkönjakeluinfrastruktuurista on joko tuhattu, vaurioitettu tai vallattu.

Yhdysvaltojen presidentti Trump on toistanut tavoitteensa sodan nopeasta päättämisestä ja on keskustellut niin Venäjän presidentti Putinin kuin Ukrainan presidentti Zelenskyin kanssa. Ukraina ja Venäjä ovat käyneet Yhdysvaltain kanssa ja sen välityksellä neuvotteluita tulitauosta ja muista kysymyksistä. Ukraina on valmis hyväksymään US ehdotuksen 30 päivän välittömästä tulitauosta, ja osoittanut myös Yhdysvaltojen johdolla käytävissä neuvotteluissa halunsa kestävään rauhaan.

Eurooppa-neuvosto käsitteli kokouksissaan 6.3. ja 20.3.2025 EU:n tuen lisäämistä Ukrainalle sekä lisäinvestointeja Euroopan puolustamiseen. Molempien kokousten yhteydessä Eurooppa-neuvoston päätelmien rinnalla julkaistiin Ukrainaa koskevat kirjaukset, joita kannatti 26 jäsenvaltiota, mutta joita ei yhden jäsenmaan vastustuksen johdosta hyväksytty päätelmiin. Suomen aloitteesta Euroopan komissiota on pyydetty nopeuttamaan Ukrainalle jo päätetyn tuen maksamista. Lisäksi on hyväksytty Suomen aloitteesta Ukrainan tukivälineen monipuolisempi käyttäminen Ukrainan tuen kasvattamiseksi. On tärkeää, että Ukraina saa puolustusmateriaalia ja sotilaallista tukea vahvistaakseen asemaansa myös keskusteluissa tulitauosta tai sodan päättämisestä. EU:n 16. pakotepaketti hyväksyttiin 24.2.2025.

Suomi osallistuu aktiivisesti ns. halukkaiden koalition työhön. Päämiehet yhdessä Ukrainan kanssa keskustelivat tiestä kohti kestävää ja oikeudenmukaista rauhaa viimeksi Pariisissa 27. maaliskuuta ja puolustusministerit 10. huhtikuuta. Ukraina, Ranska, Iso-Britannia, Saksa ja Yhdysvallat jatkoivat ministeritasolla keskustelua Pariisissa 17.4., Keskusteluja näiden maiden kesken jatkettiin 23.4. Lontoossa. Ukrainan tuki oli tapaamisten keskiössä presidentti Zelenskyin virallisella vierailulla Helsinkiin 19.3.

EU ja sen jäsenmaat ovat sitoutuneet tukemaan Ukrainaa sotilaallisesti sekä Euroopan rauhanrahaston ja EUMAM Ukraine -operaation kautta, että kahdenvälisesti. Lokakuun laajentumispaketissa komissio toivotti tervetulleeksi neuvotteluklustereiden avaamisen fundamentaali-klusterista aloittaen Ukrainan EU-jäsenyysneuvotteluissa 2025 niin pian kuin mahdollista. Tammikuun loppuun mennessä EU:n ja jäsenmaiden yhteenlaskettu tuki Ukrainaan oli 134 miljardia euroa.

EUMAM Ukraine -operaation strategisena tavoitteena on edistää koulutuksella Ukrainan asevoimien sotilaallisen kyvykkyyden lisäämistä. Operaatio toimii EU:n alueella. EUMAM-operaation mandaattia on jatkettu 15.11.2026 saakka. Suomi tukee myös EU:n siviilikriisinhallinnan European Union Advisory Mission (EUAM) Ukraine -operaatiota tällä hetkellä 19 asiantuntijalla. EU:ssa varaudutaan mahdollisiin muutoksiin YTPP-operaatioiden mandaateissa Ukrainan tilanteen muuttuessa.

Osana EU:n monivuotisen rahoituksen 2021–2027 välitarkistuksen kokonaisuutta sovittiin 1.2.2024 Eurooppa-neuvostossa 50 miljardin euron suuruudesta Ukraina-tukivälineestä, josta 17 miljardia euroa on avustusmuotoista rahoitustukea ja 33 miljardia lainamuotoista rahoitustukea. Euroopan rauhanrahastossa (EPF) on allokoitu avustustoimipäätöksiä Ukrainan tukemiseksi noin 6,6 miljardin euron edestä, joista ei ole saatu aikaan neuvoston päätöstä. Varojen toimeenpanemiseksi on esitetty avustustoimien lisäksi muita rahoitusratkaisuja. Keskustelut ovat neuvostossa kesken.

Kattavan vastuuvollisuuden toteuttamiseksi Venäjän hyökkäyssodasta perusteilla on Ukrainaan kohdistuvaa hyökkäysrikosta käsittelevä erityistuomioistuimien ja kansainvälinen korvausmekanismi. Oikeudellista vastuuta hyökkäysrikoksesta edistävä ydinryhmä sai 21.3. oikeudellisten neuvonantajien tasolla valmiiksi asiakirjat, joilla erityistuomioistuin on tarkoitus perustaa. Erityistuomioistuin perustettaisiin Ukrainan ja Euroopan neuvoston välisellä sopimuksella. Ukraina suunnittelee toukokuun alkupuoliskolla järjestettävää kokousta Ukrainassa, jossa ydinryhmän työn lopputulos voitaisiin vahvistaa poliittisella tasolla. Tämän jälkeen tarkoituksena on, että Ukraina pyytäisi Euroopan neuvoston pääsihteeriä aloittamaan erityistuomioistuimen perustamiseen liittyvän prosessin Euroopan neuvostossa, mikä tapahtuisi ministerikomitean käsittelyn kautta. Korvausmekanismin osalta sen ensimmäinen osa eli vahinkoja koskevia vaateita tallettava rekisteri on jo aloittanut toimintansa Euroopan neuvoston puitteissa. Mekanismin toisesta osasta eli korvausvaateita arvioivan ja niistä päättävän vaadekomission perustamisesta on tavoitteena käydä neuvottelut kuluvana vuonna; ensimmäinen neuvottelukierros järjestettiin Haagissa 24.–26.3.

Ulkoministeriö**TAVOITEMUISTIO**

EUA-20 Mäntylä Marko

24.4.2025

Asia

EU-Yhdysvallat -suhteet

Kokous/tapaaminen

EU:n epävirallinen ulkoministerikokous (Gymnich) Varsovassa 7.-8.5.2025

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Marko Mäntylä, UM, EUA-20, marko.mantyla@gov.fi, +3582955350091

Reetta Härönoja, UM, EUA-20, reetta.haronoja@gov.fi

1. ESILLÄ OLEVAT KYSYMYKSET

EU:n ulkoministerit keskustelevat EU:n ja Yhdysvaltojen suhteista ja ajankohtaisista ulko- ja turvallisuuspoliittisista aiheista presidentti Trumpin hallinnon ensimmäisten kuukausien valossa.

2. SUOMEN TAVOITE

Suomen kantoja Yhdysvaltoja koskeviin suhteisiin on kuvattu valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa (VNS 3/2024), kansainvälisten taloussuhteiden ja kehitysyhteistyön selonteossa (VNS 4/2024), Suomen avaintavoitteissa EU:n strategiseen agendaan ja tulevan komission ohjelmaan vaikuttamiseksi (E 58/2023) sekä eduskuntaselvityksessä EUN 67/2023 vp.

Suomi korostaa nykyisessä geopoliittisessa tilanteessa Yhdysvaltojen roolia tärkeänä strategisena kumppanina. Suomen tavoitteena on EU:n ja Yhdysvaltojen mahdollisimman tiivis yhteistyösuhde. (EUN 67/2023vp) Suomen näkemyksen mukaan EU:n tulee olla vahvempi geopoliittinen toimija, sillä Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa yhdistettynä kiristyvään suurvaltakilpailuun on muuttanut Euroopan turvallisuusympäristöä nopeasti, merkittävästi ja pitkäkestoisesti. Suomi jatkaa aktiivista toimintaansa EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan ja puolustusyhteistyön syventämiseksi sekä EU:n globaalien roolin vahvistamiseksi.

Suomi kehittää laaja-alaisesti suhdettaan Yhdysvaltoihin, joka on Suomen keskeinen liittolainen ja strateginen kumppani. Suomelle on tärkeää, että Yhdysvallat sitoutuu sääntöpohjaisessa kansainvälisessä järjestelmässä tehtävään yhteistyöhön. Tiiviitä ja kattavia kahdenvälisiä suhteita vahvistetaan eri tasoilla ja laajan yhteistyöverkoston sekä säännöllisen korkean tason vuoropuhelun kautta. (VNS 3/2024)

Yhdysvaltojen sitoutuminen Eurooppaan sekä kahdenvälisin järjestelyin että Naton kautta on keskeistä Suomen ja Euroopan turvallisuudelle. Suomen tavoitteena on saada Venäjä lopettamaan sota ja alueiden laiton miehitys Ukrainassa ja torjua sen epävakautta lisäävät pyrkimykset. Suomi varautuu yhdessä EU-kumppaneiden ja Nato-liittolaisten kanssa Venäjän aggression laajenemiseen Euroopassa. (VNS 3 /2024)

Tuki Ukrainalle ja maan suvereniteetille, itsenäisyydelle ja alueelliselle koskemattomuudelle on Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan keskeinen prioriteetti. Jatkuva kansainvälinen tuki on välttämätöntä Ukrainan puolustuskyyvylle ja maan neuvotteluaseman vahvistamiselle, jotta hyökkäyssodan kohteeksi joutuneelle Ukrainalle varmistetaan oikeudenmukainen ja kestävä rauha. Suomelle on tärkeää, että liittolaiset jatkavat pitkäjänteistä materiaalituen ja rahallisen tuen antamista sekä tukea Ukrainan asevoimien ja niiden yhteistoimintakyvyn kehittämiseksi sekä kahdenvälisesti että Naton kautta. (VNS 3/2024)

Suomen tavoitteena on EU:n ja Naton yhteistyön syventämisen ohella EU:n ja Yhdysvaltojen mahdollisimman tiivis ja strateginen yhteistyösuhde.

Suomi ajaa kaupan esteiden purkamista euroatlanttisella alueella. Kaupallistaloudellisista riippuvuuksista johtuvien turvallisuusriskien hallinta ja kilpailu murroksellisissa teknologioissa edellyttää Suomelta poliittisten ja taloudellisten suhteiden vahvistamista keskeisiin samanmielisiin kumppanimaihin Euroopan ulkopuolella. (VNS 3/2024)

Suomen ja Yhdysvaltojen edun mukaista on jatkaa yhteistyötä murroksellisten teknologioiden kehittämisessä, hyödyntämisessä sekä alan standardien ja sääntelyn muodostamisessa. Suomi tiivistää aktiivisesti teknologiayhteistyötä Yhdysvaltojen kanssa, ja se nostetaan maiden kahdenvälisen suhteen keskiöön puolustuksen ja kaupan ohella. Teknologiayhteistyössä on tärkeää huomioida niin kaupallistaloudelliset kuin ulko- ja turvallisuuspoliittiset intressit. (VNS 3/2024)

3. NEUVOTTELUTILANNE

Ulkoministerit keskustelevat EU:n ja Yhdysvaltojen suhteista ja ajankohtaisista ulko- ja turvallisuuspoliittisista aiheista presidentti Trumpin hallinnon ensimmäisten kuukausien valossa. Yhdysvaltoihin liittyvää keskustelua käytäneen myös muissa asiakohdissa, kuten käsiteltäessä Euroopan turvallisuutta, Ukrainaa ja Venäjää.

4. TAUSTA

Presidentti Trumpin hallinto on ensimmäisten kuukausiensa aikana pyrkinyt nopeasti edistämään presidentin politiikkatavoitteita sekä valtionhallinnon uudistuksia ja leikkauksia. Trumpin hallinto lähestyy Yhdysvaltojen ulko-, talous-, kehitys- ja kauppapolitiikka Amerikka ensin -näkökulmasta ja korostaa Yhdysvaltojen intressien ensisijaisuutta. Ulkopolitiikan tavoitteeksi on määritetty Yhdysvaltojen tekeminen vahvemmaksi, turvallisemmaksi ja vauraammaksi. Hallinnon rakentuminen on osin vielä kesken ja konkreettiset politiikkalinjaukset muotoutumassa. Hallinto on käynnistänyt useita tarkasteluja koskien mm. Yhdysvaltojen kehitysrahoitusta ja osallistumista kansainvälisiin järjestöihin ja sopimuksiin. Yhdysvaltojen hallinnon alkukauden ulkopolitiikan keskeisenä tavoitteena on ollut edistää nopeasti tulitaukoa ja rauhanneuvotteluja Ukrainaan. Yhdysvallat on avannut keskusteluyhteyden Venäjään ja korostanut tarvetta parantaa maiden kahdenvälisiä suhteita.

Presidentti Trump ja hänen hallintonsa ovat myös useasti toistaneet vaatimuksen, että Euroopan pitäisi panostaa enemmän omaan turvallisuuteen ja puolustukseensa sekä Ukrainan tukemiseen. Presidentti Trump on toistuvasti puhunut Yhdysvaltojen maantieteellisen alueen laajentamisesta, viitaten mm. Grönlantiin ja Panaman kanavaan. Presidentti Trumpin ja hänen hallintonsa edustajien monista julkisista ulostuloista on välittynyt heidän kriittinen suhtautumisensa Euroopan unioniin.

EU-Yhdysvallat-suhteissa on nähty jännitteitä mm. kansainväliseen sääntöpohjaiseen yhteistyöhön sekä kauppapolitiikkaan ja teknologia-aiheisiin liittyen. EU:ta kohtaan on asetettu merkittäviä tullinkorotuksia. EU-instituutioiden edustajilla, kuten korkea edustaja Kallasilla sekä kauppapolitiikasta ja taloudellisesta turvallisuudesta vastaavalla komissaari Šefčovičilla on ollut yhteyksiä Yhdysvaltojen uuden hallinnon vastinpariensä kanssa. Useilla EU-jäsenmailla, kuten Suomella on ollut kahdenvälisiä korkean tason yhteyksiä Yhdysvaltojen vastinpareihinsa. Aiempien EU-Yhdysvallat -suhteiden yhteistyörakenteiden jatkuvuudesta ja esimerkiksi EU-Yhdysvallat –huippukokousten pitämisestä presidentti Trumpin hallinnon kaudella ei ole vielä varmuutta. Presidentti Trumpin ensimmäisellä kaudella EU-Yhdysvallat –huippukokouksia ei pidetty.